

Artikel: Socialtilsynet kan ikke fastsætte vilkår om at fravige godkendelsen af et tilbud

Ankestyrelsen har i en principafgørelse slået fast, at § 6, stk. 3, i bekendtgørelse om socialtilsyn ikke har hjemmel i loven. Det er derfor ikke muligt at fastsætte vilkår om at fravige en godkendelse af et tilbud. Det drejer sig for eksempel om generel godkendelse af plejefamilier og opholdssteder. Det gælder både, når vilkåret udvider og indskrænker godkendelsen. En ansøgning om eksempelvis udvidelse af målgruppen skal i stedet behandles som en ansøgning om ændring af godkendelsen. Socialtilsynene skal gennemgå alle sager, hvor der allerede er truffet afgørelse om vilkår om fravigelse af godkendelsen.

Af specialkonsulent Malene Riber Faarbæk

Denne artikel er en del af nyhedsbrevet Nyt fra Ankestyrelsen nr. 7, november/december 2015.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 74-15 slået fast, at der ikke er hjemmel i lov om socialtilsyn til at fastsætte vilkår om fravigelse af godkendelsen.

§ 6, stk. 3, i bekendtgørelse om socialtilsyn har således ikke hjemmel i loven.

Det betyder, at en ansøgning om fravigelse, for eksempel om udvidelse af målgruppen, skal behandles som en ansøgning om ændring af godkendelsen.

Det betyder også, at socialtilsynene skal gennemgå de enkelte sager, hvor der er truffet afgørelse efter § 6, stk. 3, i bekendtgørelse om socialtilsyn og konkret vurdere, om afgørelsen er ugyldig. Hvis dette er tilfældet, skal det vurderes, om forholdene kan lovliggøres straks.

Socialtilsynene skal overveje hver enkelt sag, hvor der er truffet afgørelse efter § 6, stk. 3, i bekendtgørelse om socialtilsyn. Socialtilsynet kan derfor ikke generelt beslutte, at afgørelserne skal opretholdes.

Socialtilsynene godkender tilbud

Det følger generelt af lov om socialtilsyn, at socialtilsynet skal godkende og føre driftsorienteret tilsyn med de tilbud, der er angivet i lov om socialtilsyn. Det gælder for eksempel generelt godkendte plejefamilier og opholdssteder, der omtales samlet som tilbud.

Tilbuddet skal være godkendt, for at kommunerne kan bruge det. Det betyder, at en kommune ikke kan visitere borgere til tilbuddet, hvis det ikke er godkendt af socialtilsynet.

Det er en betingelse for godkendelse af sociale tilbud, at tilbuddet efter en samlet vurdering har den fornødne kvalitet. Tilbuddets kvalitet vurderes ud fra en række temaer, der er angivet i loven.

Et tilbud skal søge om godkendelse som generelt egnet til en bestemt målgruppe. Socialtilsynet vurderer, om tilbuddet samlet set opfylder betingelserne for godkendelse og træffer afgørelse herom.

Hvad betyder principafgørelsen for de afgørelser, socialtilsynene allerede har truffet?

Som udgangspunkt betyder principafgørelsen, at de afgørelser, socialtilsynene har truffet efter § 6, stk. 3, i bekendtgørelse om socialtilsyn, er ugyldige. Kun i særlige situationer vil en hjemmelsmangel ikke medføre ugyldighed, se nærmere i afsnittet nedenfor om særlige forhold. Det vil kræve, at der foreligger særlige omstændigheder, som taler imod ugyldighed. I den vurdering skal hensynet til, at afgørelsen handler om grundlaget for en konkret borgers ophold og livsvilkår indgå tillige med hensynet til tilbuddets berettigede forventninger.

Normalt betyder ugyldighed, at forholdene skal føres tilbage som de var, inden afgørelsen blev truffet.

Det vil være Ankestyrelsens opfattelse, at der skal meget til, før socialtilsynene kan lade en borgers ophold fortsat bero på et ikke lovhjemlet grundlag, uden konkrete udsigter til, at forholdene rettes op. Socialtilsynene skal derfor også overveje, om forholdene i tilfælde af ugyldighed kan lovliggøres straks, eller om der er særlige forhold, der kan begrunde, at afgørelsen *i en periode* opretholdes.

Hvis socialtilsynet for eksempel har fastsat vilkår om fravigelse af en plejefamilies godkendelse, så en plejefamilie, der er generelt godkendt til to plejebørn, i en periode kan have et tredje barn boende, for eksempel fordi der er behov for at anbringe tre søskende samlet, vil denne afgørelse, hvis den er ugyldig, således som udgangspunkt ikke gælde.

Det betyder, at det tredje barn, hvis afgørelsen er ugyldig, ikke kan blive boende i plejefamilien, medmindre forholdene lovliggøres straks. Der kan netop i en sådan situation være særlige forhold, der kan begrunde, at afgørelsen opretholdes, for eksempel indtil det er muligt at lovliggøre forholdene. Lovliggørelse betyder, at der skabes et lovligt grundlag for opholdet.

Særlige forhold

Hvornår der foreligger så særlige forhold, at en afgørelse, der ikke har hjemmel i loven, kan opretholdes afhænger af en meget konkret vurdering. Det er således ikke i sig selv tilstrækkeligt, at der er tale om en begunstigende afgørelse – altså en afgørelse, der kommer modtagerne til gode.

Ved vurderingen af, om der er særlige forhold, vil navnlig hensynet til de børn og voksne, der er blevet anbragt i tilbuddet på baggrund af godkendelsen, efter Ankestyrelsens opfattelse, kunne tale for, at der eksisterer sådanne særlige forhold. I den forbindelse kan betydningen af, at beboere skal flytte til et nyt tilbud tillægges betydning, ligesom beboerens ønske også skal tillægges vægt.

Det kan også indgå i vurderingen, om tilbuddet har berettigede forventninger som følge af afgørelsen, tilbuddets gode tro samt det forhold, at tilbuddet har indrettet sig efter afgørelsen.

Tidsperspektivet

Det vil efter Ankestyrelsens opfattelse være afgørende, hvor længe en ugyldig afgørelse kan opretholdes, inden lovliggørelse kan ske. Hvis den generelle godkendelse for en plejefamilie, som nævnt ovenfor, er fraveget, så der i en periode kan bo et tredje barn, vil det indgå i vurderingen, om det tredje barn er tre år og forventes at skulle bo der til det fylder 18 år, eller om det tredje barn er tæt på at fylde 18 år.

I den første situation kan tidsperspektivet efter vores opfattelse tale for, at forholdet bør lovliggøres straks – for eksempel ved at udvide den generelle godkendelse. I den anden situation, hvor der er tale om kortere tid, kan det være, at afgørelsen kan opretholdes, selv om den ikke har hjemmel i loven. Men det kræver, at der efter en samlet vurdering er tale om særlige forhold, der kan begrunde det.

Det er ikke muligt udtømmende at angive hvilke særlige forhold, der kan begrunde, at en ugyldig afgørelse opretholdes i en periode trods manglende lovhjemmel. Der er tale om en samlet konkret vurdering i den enkelte sag.

Lovliggørelse

Lovliggørelse af en ugyldig afgørelse kan blandt andet ske ved at udvide den generelle godkendelse af tilbuddet. I eksemplet med plejefamilien, der er nævnt ovenfor, vil det betyde, at den generelle godkendelse udvides til tre børn. Dette kræver dog, at plejefamilien opfylder betingelserne for en generel godkendelse til tre børn, og at familien ønsker en udvidelse af godkendelsen. Hensynet til ikke at skulle flytte barnet taler for at opretholde den ellers ugyldige afgørelse, indtil sagsbehandlingen er afsluttet, og der er truffet en afgørelse om udvidelse af den generelle godkendelse.

På tilsvarende vis kan lovliggørelse også ske, når en ung, der bor i et botilbud for voksne efter servicelovens § 108, fylder 18 år. Hvis socialtilsynet har truffet afgørelse om, at tilbuddets godkendelse kunne fraviges, så den unge kunne bo der som 17-årig, vil der ikke længere være behov for en fravigelse fra det tidspunkt, hvor den unge fylder 18 år. Forholdet er således fra det tidspunkt lovliggjort. Socialtilsynet skal dog stadig forholde sig til, om der er særlige forhold, der kan begrunde, at den unge bliver boende, indtil han fylder 18 år.

Læs Ankestyrelsens principafgørelse 74-15 om socialtilsyn - godkendelse - fravigelse - udvidelse af målgruppe - hjemmel

Sidst opdateret 27.11.2015